

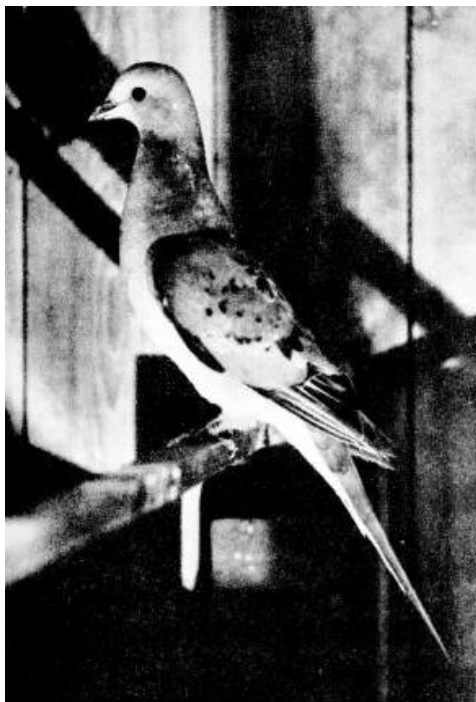
# גינה ויער

Volume 1, Issue 53

ספטמבר 2012 September

## תוכן עניינים - 53

- 1 שלום רב
- 1 לטייל בגן החיות התנכי בירושלים
- 2 לגדל בגינה צמחי בר
- 2 לשוחח עם ילדים על צמחים מוגנים



תצלום של יונה נודדת משנת 1898

**לטייל בגן החיות התנכי בירושלים** – גן החיות התנ"כי שוכן בעמק יפהפה בין שכונות גבעת משואה ומלחה בירושלים. הוא מכונה תנ"כי בשל השאיפה להציג בו את כל החיות המזכרות בתנ"ך. הגן, שעומד בשורה אחת עם גני החיות הטובים בעולם, בנוי בצורה ייחודית ומציג את בעלי החיים תוך השתלבות בנוף ובמטרה להעניק לבעלי החיים תנאים דומים ככל האפשר לתנאים שבטבע. החיות אינן מוצגות בכלובים בין הקהל לבין בעלי החיים ישנם חפירים עמוקים המונעים מגע בין בעלי החיים לקהל. למעט תצוגה של בעלי חיים זהו גן בוטני מקסים הכולל

שלום רב,

בשנת 1914 בחודש ספטמבר מתה - יונה נודדת - אחרונה בגן החיות סינסנטי שבארצות הברית, והמין נכחד מן העולם. יונה נודדת הייתה עוף חברתי ממשפחת היוניים שצבעו אפור כחלחל והוא נפוץ בהמוניו באמריקה הצפונית. במאה ה-19 נאמד מספרן בכמה מיליארדי פרטים - להקה אחת בלבד מנתה כמיליון פרטים. כיוון שחיו בקבוצות גדולות היו היונים הנודדות מטרה נוחה לקטל. והן לא היחידות, מידי שנה נכחדים עשרות אלפי מינים מעל פני כדור הארץ.

בעקבות מגוון המינים נטייל בגן החיות התנכי בירושלים, נשתול בגינה מינים שונים של צמחי בר ונשוחח עם ילדים על צמחים מוגנים בישראל.

שנה טובה,

ענת

אתר אינטרנט: [www.madmony.co.il](http://www.madmony.co.il)  
דואר אלקטרוני: [Anat@Madmony.co.il](mailto:Anat@Madmony.co.il)

המשר בעמוד 2

שתילים של צמחי בר. כעת ניתן לרכוש פקעות של רקפות בר וכן זרעים של תורמוס, פרג ועוד היד נטויה. גנים מקסימים המשלבים צמחי בר הינם: הגן הבוטני בהר הצופים, הגן הבוטני בגבעת רם, הגן בקיבוץ נתיב הל"ה, הגן האקולוגי בטכניון, נאות קדומים, הגן התנ"כי ביד השמונה ועוד.



**לשוחח עם ילדים על צמחים מוגנים** – מי אינו מכיר את הסיסמא עליה גדלו ילדי ישראל בשנות ה-1960- "צא לנוף אך אל תקטוף", סיסמא שחוללה פלאות בשימור הצומח בישראל. כיום כבר יודעים רבים שהכלניות, הרקפות, האירוסים ושאר פרחי בר הם פרחים מוגנים ואסורים בקטיפה אבל לא זיזק לרענן את הזיכרון.

בישראל גדלים מעל 2,800 פרחי בר מתוכם 264 צמחים הרשומים כמוגנים מתוקף סמכותו של חוק הצמחים המוגנים, שנחקק בשנת 1963. החוק שיצר את רשימת פרחי הבר המוגנים אוסר קטיפה, עקירה ומכירה של כל אחד מהמינים שכלולים ברשימה. ברשימה נכללות קבוצות בוטניות שלמות כמו סחלבים וכן העצים המקומיים לישראל. וכן צמחים מוכרים ככלנית, רקפת, נרקיס, צבעוני, חצב, אזוב (זעתר) ועוד רבים אחרים. רשימה זו אינה מספקת, כיוון שבישראל יותר מ-400 מיני צמחים המצויים בסכנת הכחדה. חייבים להדגיש כי החוק אינו מגן על הצמחים מפני לחצי הקדמה והפתוח, ורבים מהם כמו אירוס הארגמן נכחדים לא בשל קטיפה או עקירה על ידי מטיילים אלא בשל הכחדות בתי הגידול הייחודיים להם.



צא לנוף אך אל תקטוף

מערכת של בריכות ומפלי מים וגדלים בו עצי ארץ ישראל: מילה סורית, כליל החורש, אורן ירושלים, אלה אטלנטית, מיש דרומי, דולב מזרחי ועוד.

אחת מהמטרות החשובות של הגן הוא המאמץ לשמר בעלי חיים נדירים. בגן מספר גרעיני רבייה של בעלי חיים שנכחדו מנופי ארץ ישראל. למשל; יחמור, ראם לבן וחתול חולות כשהמטרה היא להחזירם לבית גידולם הטבעי, לצורך חידוש אוכלוסיותיהם. כדאי לציין כי במשך שנים הגן הוא האתר עם מספר המבקרים הגבוה ביותר מבין האתרים בתשלום המצויים בישראל.



גן החיות התנ"כי – וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי ירביץ

**לגדל בגינה צמחי בר** – ישראל היא מדינה קטנה, אך גדלים בה מעל 2,800 מינים של פרחי בר, מספר גבוה של ביחס לגודלה. במדינות רבות בעולם מתפתחת מגמה לעשות שימוש בצמחי בר לגינון. יתרונם הגדול של צמחי הבר הוא התאמתם לאקלים המקומי, בישראל משמע הדבר כי הם צמחים חסכוניים במים. אולם חלק גדול מפרחי הבר היפים והצבעוניים הם צמחים מוגנים – קיים חוק האוסר לקטוף פרחים, לאסוף זרעים או להוציא פקעות ובצלים. התקנה תקפה גם לגבי שטחים של שמורות טבע בהם אסור לפגוע בכל הצמחים.

מה ניתן לעשות כדי לגנן בצמחי בר? מותר, למשל, לאסוף באביב זרעים של חרציות (אינו פרח מוגן), על מנת לזרוע בסתיו הבא. ואפשר גם לרכוש מגופים (משתלות ואחרים) שקבלו היתר מרשות הטבע והגנים לסחור בפרחי בר. בנוסף משתלות יצרניות רבות נרתמו לתהליך והן מייצרות